

КОМУНАЛЬНИЙ ЗАКЛАД ВИЩОЇ ОСВІТИ
«ОДЕСЬКА АКАДЕМІЯ НЕПЕРЕРВНОЇ ОСВІТИ
ОДЕСЬКОЇ ОБЛАСНОЇ РАДИ»

Кафедра психології, соціальної роботи та інклюзивної освіти

Павленко К. М., Пивоварчик І.М., Орленко І.М.

КОНКУРСНА РОБОТА

МЕДІАІНСТРУМЕНТИ ПСИХОЛОГО-ПЕДАГОГІЧНОГО
СУПРОВОДУ УЧНІВ ПІД ЧАС ВІЙНИ

ЗМІСТ

ВСТУП	3
РОЗДІЛ 1. ПЕРЕДУМОВИ РОЗРОБКИ МЕДІАІНСТРУМЕНТІВ ПСИХОЛОГО-ПЕДАГОГІЧНОГО СУПРОВОДУ УЧНІВ ПІД ЧАС ВІЙНИ	
1.1. Колективна психотравма як контекст психолого-педагогічного супроводу учасників освітнього процесу під час війни.....	4
1.2. Психолого-педагогічні особливості освітнього процесу в умовах воєнного часу.....	6
РОЗДІЛ 2. ОПИС МЕДІАІНСТРУМЕНТІВ ТА ФОРМ ПСИХОЛОГО-ПЕДАГОГІЧНОГО СУПРОВОДУ УЧНІВ ПІД ЧАС ВІЙНИ	
2.1. Медіаресурси розвитку навичок самодопомоги у дітей в умовах війни: інструменти психолого-педагогічного супроводу.....	9
2.2. «Казковий час» як інтерактивна форма психолого-педагогічного супроводу: приклади використання медіаінструментів в роботі з учнями з особливими освітніми потребами під час війни	10
СПИСОК ВИКОРИСТАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ	

ВСТУП

У 2014 році почалася російська збройна агресія проти України, а 24 лютого 2022 року відбулось повномасштабне вторгнення росії на територію України. Починаючи з 2014 року, увага науковців та практиків у різних галузях прикута до роботи над наслідками військової агресії – адаптація та соціалізація вимушено переміщених осіб, медична та психологічна робота з особами, що мають діагноз «посттравматичний стресовий розлад» та гостру реакцію на стрес, економічні, екологічні та гуманітарні наслідки тощо. У 2022 році кількість постраждалих від російської військової агресії збільшились до всіх мешканців України. З 24 лютого 2022 року кожен українець зазнав величезної втрати – втрати миру та безпеки. Зараз – у військовий час – інтеграція теоретичного та наукового досвіду психології та педагогіки потребує поширення та практичного застосування задля мінімізації довгострокових наслідків військової агресії серед дорослих та дітей. В умовах територіального роз'єднання учнів шкіл України постає проблема організації психолого-педагогічного супроводу онлайн і створення медіаінструментів, які б допомогали стабілізувати емоційні стани дітей і запобігти розвитку психотравми.

В конкурсній роботі представлено результати творчої діяльності кафедри психології, соціальної роботи та інклюзивної освіти КЗВО «Одеська академія неперервної освіти Одеської обласної ради» зі створення серії мультфільмів як медіаінструментів психолого-педагогічного супроводу учасників освітнього процесу під час війни. Презентовано «Казковий час» як інтерактивну форму організації психолого-педагогічного супроводу учнів. «Казковий час» розроблено як онлайн заняття з дітьми дошкільного та молодшого шкільного віку, що проводиться протягом всього періоду війни щоденно. Важливим є те, що воно утворює структурну рамку для ефективного використання медіаінструментів, в тому числі в роботі з дітьми з особливими освітніми потребами.

РОЗДІЛ 1

ПЕРЕДУМОВИ РОЗРОБКИ МЕДІАІНСТРУМЕНТІВ ПСИХОЛОГО-ПЕДАГОГІЧНОГО СУПРОВОДУ УЧНІВ ПІД ЧАС ВІЙНИ

1.1. Колективна психотравма як контекст психолого-педагогічного супроводу учасників освітнього процесу під час війни

Досвід війни не є для психіки нормотиповим, війна – це екстремальна ситуація та в деяких випадках мультимодальна травмуюча подія для групи людей [2]. Колективна травма – це психічна травма, отримана групою людей будь-якого розміру, аж до цілого суспільства, унаслідок якихось катастрофічних подій або злочинних дій політичних чи інших соціальних суб'єктів. За даними П. П. Горностай, концепція травми розглядалась наступними вченими [5]:

- *Вамік Волкан (Volkan, 1997)* створив психологічну концепцію «вибраної травми», досліджував трансгенерацію травми, розробив терапевтичний підхід до феноменів примітивних психічних станів, розкрив соціально-психологічні корені тероризму, які пов'язані з такими груповими характеристиками, як групова гордість, груповий нарцисизм та іншими груповими проявами;

- *Гілард Хірчбергер (Hirschberger, 2018)* вивчав концепцію колективних травм у зв'язку з концепцією *смислів*, які дозволяють соціальним групам перевизначати, хто вони і куди вони йдуть. Розводив смисли, які є значущими для жертви, і смисли агресора, що полягають у загрозі втрати ідентичності, яка долається шляхом заперечення історії, мінімізації відчуття провини; систематично окреслював процес, який починається з колективної травми, трансформується в колективну пам'ять, яка включає систему смислів;

- *Маркус Брунер (Brunner, 2011)* вивчав проблематику колективних травм з урахуванням психосоціальної реальності до, під час і після

травматичної події, яка завжди формує травму. Пробирав вийти з дискурсу жертви в описі людських страждань після воєн, геноцидів і переслідувань, розуміючи всі процеси травматизації в суспільному контексті;

- *Маріанна Хірц (Hirsch, 2008)* вивчала постпам'ять, у роботі, присвяченій темі постпам'яті стосовно інформації про Голокост, описала ставлення другого покоління до травматичних переживань, які передували їх народженню, але які, однак, були передані їм настільки глибоко, що перетворилися на спогади. Це дослідження висвітлило генерацію постпам'яті та її опору на *фотографію* як основний засіб міжпоколінної передачі травми, визначаються «тропи», які найсильніше мобілізують роботу постпам'яті, вивчала роль сім'ї як простору передачі та функцію гендеру як ідіоми спогадів;

- *Джой ДеГрю (DeGruy, 2005)* однією з перших дослідила історичну травму рабства й описала явище, що отримало назву «*посттравматичний рабський синдром*» (ПТРС). У роботі детально проаналізовано багатопокілінну травму, яку переживали і переживають особи афроамериканського походження (перше покоління та їх нащадки). У цій популяції можна спостерігати ознаки ПТСР, який ніхто не виявляв і не лікував. Підкреслюється, що *ПТРС має не клінічний, а швидше соціальний характер*. Щоб подолати цей синдром, потрібні глибокі соціальні зміни в людях та організаціях, численні суспільно-політичні заходи щодо подолання нерівності та несправедливості стосовно осіб афроамериканського походження. Дослідженню проблеми ПТРС присвячено цілий ряд наукових публікацій (Burrowes, 2019).

Коллективна травматизація негативно впливає на індивідуальний стан здоров'я людини, їх соціальні та індивідуальні взаємовідносини. Дослідження наслідків війни на цивільне населення в Сирії свідчать, що за даними проведеного опитування 1951 особи віком 19–25 років, у 44% виник ймовірний тяжкий психічний розлад; у 27% – як ймовірний тяжкий психічний розлад, так і всі симптоми ПТСР; у 36,9% – усі симптоми ПТСР і

лише у 10,8% не відмічено ані позитивних симптомів ПТСР, ані психічного розладу. Отже, близько 60% населення повідомили про симптоми середнього та важкого психічного розладу. Близько 86,6% респондентів зазначили, що війна була основною причиною їх психічних розладів, 46% вважали, що потребують психічної підтримки [1].

Основними чинниками та умовами формування медико-психологічних наслідків військового стресу в Україні є особливості самої травматичної події, наявність негативних «професійних» чинників, певних соціально-демографічних і соціально-економічних характеристик, анамнестичних даних щодо психосоматичного здоров'я, соціально-психологічних та індивідуально-психологічних особливостей [4].

Для населення України в сучасних умовах повномасштабної російської воєнної агресії відбуваються процеси як індивідуальної, так і колективної травматизації, що, відповідно, негативно позначається на рівні як індивідуального психосоматичного, так і громадського здоров'я [3]. Саме тому організація психолого-педагогічного супроводу є важливою складовою у збереженні психічного здоров'я українців, особливо дітей.

З огляду на існуючу загрозу психічному здоров'ю учасників освітнього процесу внаслідок збройної агресії російської федерації та оголошення в Україні воєнного стану згідно з відповідними законодавчими актами, призвело до переформатування роботи психологічної служби системи освіти та змінення вектору спрямування супроводу освітнього процесу на розвиток психологічної допомоги для осіб, що пережили травмуючу подію.

1.2. Психолого-педагогічні особливості освітнього процесу в умовах воєнного часу

Школа є тим соціальним простором, де відображаються всі проблеми і біди суспільства. Можна зазначити, що в Україні внаслідок війни виникли нові обставини життя:

- постійно виникаючі надзвичайні події, що передбачають загрозу життю і здоров'ю людей;
- небезпека як частина повсякденного життя (бомбування, ракетні постріли, вибухи, перебування у бомбосховищі, тривоги, сирени; в Україні немає безпечних місць та безпечних днів і ночей);
- роз'єднані сім'ї, переміщені сім'ї, потенційна загроза членам сім'ї, сирітство, втрата зв'язку з родичами тощо.

Все це змінило реальність шкільного життя, змінились діти, сім'ї, вчителі, оточуючий світ, країна. Тому необхідністю стала зміна підходів до організації роботи з учасниками освітнього процесу.

Слід наголосити на надзвичайній важливості навчання в школі в умовах воєнного часу. Освітній процес створює можливості для:

- структурування часу і діяльності (відволікання від новин, негативної інформації, негативних обставин, переключення уваги);
- емоційної стабілізації (ситуація «тут і тепер»). Під час війни на уроках і позаурочних заняттях необхідно поліпшувати психоемоційний стан учнів, відволікати дитину від негативу, допомагати їй відчувати, що вона не одна, а є частинкою спільноти віртуального чи реального класу;
- розвитку психічної стійкості;
- формування соціального простору дитини, підтримка стосунків, кола спілкування.

В таких умовах до педагогів та шкільних психологів висуваються нові вимоги:

- особлива увага до власного емоційного стану, розвиток навичок емоційної саморегуляції, інтенсивна робота з формування особистісного смислу, турбота про власне психічне здоров'я і особистісне зростання;
- формування травмокомпетентності, здобуття знань про закономірності психічної травми, про перебіг гострого стресу у дітей та дорослих, його наслідки;

- розвивати психологічну спостережливість, бути уважними до виявів агресії, відчуженості, замкненості, соматичних проявів (нецензурної лексики, неадекватних записів у чаті, гнівних вигуків, грубих та нецензурних висловах, зокрема у чаті; виставленні аватарок із кривавими чи іншими негативними ознаками;

- вміння гнучко коригувати зміст і структуру уроку, управляти освітньою діяльністю учнів для уникнення вторинної психотравматизації, відновлення психоемоційного стану дітей;

- більш інтенсивно підтримувати комунікацію з дітьми у позаурочний час.

Отже, сам освітній процес, за умов його правильної організації, стає важливою передумовою гармонізації психічного стану дитини. Втім і створення системи роботи щодо підтримки учнів, розвитку навичок самопомоги має вирішальне значення для мінімізації втрат для психічного здоров'я дітей, попередження психотравматизації суспільства. Тому вкрай важливо створювати нові дієві інструменти і форми організації психологічної підтримки, психолого-педагогічного супроводу учнів, в тому числі дітей з особливими освітніми потребами.

РОЗДІЛ 2

ОПИС МЕДІАІНСТРУМЕНТІВ ТА ФОРМ ПСИХОЛОГО- ПЕДАГОГІЧНОГО СУПРОВОДУ УЧНІВ ПІД ЧАС ВІЙНИ

2.1. Медіаресурси розвитку навичок самодопомоги у дітей в умовах війни: інструменти психолого-педагогічного супроводу

В умовах війни онлайн формат виявився доступним для дітей в різних країнах. Саме тому фахівці кафедри психології, соціальної роботи та інклюзивної освіти КЗВО «Одеська академія неперервної освіти Одеської обласної ради» у плідній співпраці з волонтерами-мультиплікаторами «Графічний батальйон» розробили серію мультфільмів для дітей. Кожен терапевтичний мультфільм розроблено задля емоційної стабілізації дітей з урахуванням користі змісту та нетравматичного відеоряду. Дані мутиплікаційні продукти можна використовувати як окремі в освітньому процесі під час уроків та занять, або в ході спеціальних заходів з психолого-педагогічного супроводу дітей. Наведемо опис розроблених мультфільмів.

«Що робити, коли лунає сирена» (https://www.youtube.com/watch?v=ukxVfLhkgE4&list=PLuj8p2d305KMNkFZyD8cTQzJ_YRKPufOO&index=2) – це коротка анімаційна інструкція, що подає інформацію у доступному для дитини форматі, надаючи змогу асоціювати себе з героями мультфільму.

«Що робити, коли тобі страшно» (https://www.youtube.com/watch?v=-OVK49XjuYQ&list=PLuj8p2d305KMNkFZyD8cTQzJ_YRKPufOO&index=6) , «Гімнастика для тих, кому складно сидіти на одному місці» (https://www.youtube.com/watch?v=DmRCrz111Vw&list=PLuj8p2d305KMNkFZyD8cTQzJ_YRKPufOO) та «Що робити, коли тобі нудно» (https://www.youtube.com/watch?v=uJm62FSrhg&list=PLuj8p2d305KMNkFZyD8cTQzJ_YRKPufOO&index=3) розроблені задля зменшення емоційного збудження через рухову активність та укріплення свідомого керування

власним тілом. Незважаючи на те, що гімнастика, як і всі мультфільми, розрахована на дітей – вона буде корисна і для дорослих.

Анімована техніка подолання стресу та напруги «РЕ» (https://www.youtube.com/watch?v=s3vXyjefxeM&list=PLuj8p2d305KMNkFZyD8cTQzJ_YRKPufOO&index=4), «Колискова під звуки сирени» (<https://www.youtube.com/watch?v=5MOSTJBwD5c>) надає змогу опанувати прості та ефективні прийоми самопомоги.

«Місія мами – захист дитини» (<https://www.youtube.com/watch?v=Lx301kX4u7M>) та «Казка про нову домівку» (<https://www.youtube.com/watch?v=MIq1N0gwCi8>) спрямовані на допомогу батькам, коли діти ставлять їх в новий невідомий комунікаційний простір, саме тому, батьки теж потребують підтримки та турботи.

2.2. «Казковий час» як інтерактивна форма психолого-педагогічного супроводу: приклади використання медіаінструментів в роботі з учнями з особливими освітніми потребами під час війни

Створені медіаінструменти психолого-педагогічного супроводу учасників освітнього процесу закладів дошкільної освіти та початкової школи отримали свою реалізацію в практичній діяльності Одеського обласного центру підтримки інклюзивної освіти в рамках проведення щотижневих онлайн зустрічей «Казковий час» для дітей з різних міст України. В основу «Казкового часу» покладено казкотерапію та метод «загального складання історій», однак у гнучкому форматі. Під час зустрічей у кожного учасника є можливість послухати казку, поділитися своїми почуттями, знайти нових знайомих, відчувати себе в безпечному психологічному просторі. Кожна зустріч є унікальною та неповторною, адже на одній казку творять дорослі, а на іншій – безпосередньо самі діти. Учні вчаться вільно розкривати власну особистість, спонтанно виявляти почуття і, водночас, регулювати емоційні та поведінкові реакції, шукають шляхи

вирішення життєвих викликів сьогодення, формують власну стресостійкість та внутрішню опору. Важливо те, що казки закінчуються перемогою Добра – і це головний ресурс задля проживання складних життєвих умов воєнного часу. Варто зазначити, що до «Казкового часу» залучались як діти з нормотиповим розвитком, так і діти з особливими освітніми потребами, тому зустрічі носять соціально-інтегрований інклюзивний характер.

Підготовка до проведення онлайн зустрічі «Казковий час» має наступні етапи:

1. Підбір казки з урахування віку, особливостей розвитку та можливостей дітей.
2. Підбір демонстраційного матеріалу. З розробленої «Графічним батальйоном» серії мультфільмів вибрати один-два щодо тематики психотерапевтичної казки та для використання під час руханки.
3. Складання запитань до казки (не більше 3), які підводять дитину до бажаного розуміння ситуації.
4. Створення образу героя для малювання.
5. Підготовка загадок про героїв, додаткової інформації.
6. Підготовка додаткових питань до дитячих майстер-класів, матеріалів (щоб паралельно з дитиною показувати дії).
7. Перемови щодо запрошення гостей, підготовка до читання казки тощо.

Проведення «Казкового часу» вимагає певних навичок від фахівця. Важливою умовою є емоційна взаємодія фахівця з кожною дитиною, особисте ставлення до змісту своєї казки, певна артистичність. Розповідаючи казку, потрібно передавати справжні емоції та почуття її героїв. Казкову історію потрібно розповідати повільно, але без великих пауз. Зміст і слова повинні бути зрозумілими для кожної дитини, не містити готових відповідей, а спонукати для власних роздумів, прийняття логічного рішення.

Структура «Казкового часу» має певний алгоритм, який дозволяє дітям зосереджуватися на основних видах роботи – прослуховуванні казки,

відповіді на запитання, малювання персонажів та створення власних казок і майстер-класів.

Безпосередньо сама онлайн зустріч містить в собі наступні етапи:

- *Привітання. Знайомство. План дій на сьогодні:* обговорити хто проводить майстер-класи, які саме. Обговорити послідовність проведення майстер-класів. Важливо, щоб дитячі історії змінювалися малюванням чи виготовленням дитячих поробок, орігамі і навпаки.

- *Руханка.* Як окремий вид діяльності у формі медіа-мультфільмів на «Казковому часі», а також кордони майстер-класів, які визначені правилами та дозволяють дитині зрозуміти, що прийшов час наступного етапу нашої зустрічі.

- *Прослуховування психотерапевтичної казки.* У тексті психотерапевтичної казки зашифровано код, який допомагає боротися зі страхами, коригувати свою поведінку на несвідомому рівні, знайти свою мрію, навчитися перешкоджати важким життєвим обставинам, навчитися розпізнавати добро та зло, налагоджувати взаємини з педагогами, батьками та сиблінгами, уникати конфліктних ситуацій, вони дають приклади способу дій та вчинків.

- *Питання – обговорення.* Завдання фахівця - вислухати кожну дитину, підтримати її під час відповіді. Якщо дитина має мовленнєві труднощі, дуже важливо повторити її відповідь, щоб кожна дитина її зрозуміла.

- *Руханка.* Виокремлює наступний етап «Казкового часу» та дозволяє зрозуміти дітям, що попереду дитячі майстер-класи.

- *Майстер-клас з виготовлення тематичних поробок відповідно до сюжету казки, який проводять діти.* Учні з задоволенням проводять майстер-класи з виготовлення орігамі, ліплення з пластилину, малювання.

- *Казкотворчість дітей.* Казкові історії розвивають у дітей не тільки творчість і фантазію, а й надають можливість проговорити про власні почуття, емоції чи актуальні ситуації у колі друзів, в родині, в закладі освіти.

Дитина проектує власну поведінку на героїв і завжди знаходить комфортне вирішення значущих ситуацій.

- *Обговорення.* Фахівець вчить юних казкарів ставити запитання щодо подій та важливих ситуацій у їхніх історіях, вчить слухати думки інших, розуміти власні почуття та почуття інших.

- *Вірші, пісні, власні вірші, інше.* Кожна дитина може прийняти активну участь у «Казковому часі», немовленнєва – може заспівати мелодію, навчити інших малювати казкову хатинку чи прапор України; діти з порушеннями мовлення – можуть розповісти прислів'я, яке вчили у школі, чистомовку чи короткий віршик. Всі разом із задоволенням можуть заспівати «Стефанію» чи «Ой, у лузі червона калина».

- *Руханка.* На цьому етапі варто надати можливість дітям змінити вид діяльності й зрозуміти, що «Казковий час» завершується.

- *Підведення підсумків. Побажання казкових снів.*

Образи хлопчиків та дівчаток мультфільмів, спеціально створених для проведення руханок на «Казковому часі», гармонійно поєднуються з казковими образами психотерапевтичних казок. Це допомагає фахівцю створювати варіативне середовище для кожної казки, позитивно впливати на психоемоційний стан дитини та сприяти бажанню дітей передавати власні почуття у казкових історіях.

1 листопада – 250 днів «Казкового часу». Безліч почуттів, емоцій, натхнення. Неймовірні зміни у спілкуванні з дітьми з особливими освітніми потребами, їх чудові успіхи у творчому самовираженні, у навичках малювання. Перший місяць проекту діти з особливими освітніми потребами були безмовними спостерігачами й виконавцями. Але підтримка фахівця, прийняття групою нормотипових однолітків, надихнули їх, вони відчули віру у власні сили, бажання і можливості. Так, Даник С. на початку березня малював прозорими кружечками всіх героїв, наразі він намалював неймовірно яскравого помаранчевого дракончика правильної форми. Дівчатка 4-х років, Емілія і Віка, навчилися добре проводити майстер-класи з

демонстрацією своєї роботи за допомогою зміни положення відеокамери. Серія «страшилок» від Богдана пройшла шлях від сумних історій до коміксів. 250 ефірів «Казкового часу». Перші 2 тижні дітей підключалось до 60 осіб, потім 40. Через 2 місяця постійно відвідували «Казковий час» 20-25 дітей. З різних міст України, з різних куточків світу, де живуть українські діти.

За підсумками проведення «Казкового часу», можна стверджувати, що безпечний психологічний простір казкотворення сприяє емоційному самовираженню дітей та формуванню внутрішньої опори.

Форма «Казкового часу» оптимально поєднана з розробленими кафедрою психології, соціальної роботи та інклюзивної освіти Одеської академії неперервної освіти медіаінструментами –мультфільмами, які вчать як поводитися під час повітряної тривоги, як весело рухатися під музику, що робити коли страшно, що робити в бомбосховищі. «Казковий час» у поєднанні з мультфільмами «Графічного батальйону» надає дітям почуття безпечного простору, де вони самостійно можуть займатися гімнастикою за спеціально підібраною методикою під час руханки. Тут є і навчання елементам саморозслаблення, за рахунок зміни станів та інтонацій, що пропонуються в тексті. І розвиток вміння виражати власні емоції через своєрідність виконання запропонованих вправ. Такі мультимедійні руханки дозволяють зняти накопичену психічну напругу, стабілізувати емоційний стан за допомогою динамічних рухів та пантоміміки. Збережене психічне здоров'я дітей у стані підвищеного нервового напруження і є основним результатом проведення «Казкового часу».

Ефективна організація психолого-педагогічного супроводу учасників освітнього процесу – це питання здоров'я нації і майбутнього країни. Запропоновані розробки медіаінструментів є внеском науковців, методистів, практиків – співробітників кафедри психології, соціальної роботи та інклюзивної освіти Одеської академії неперервної освіти у захист України на освітньому фронті.

Разом ми вистоїмо!

СПИСОК ВИКОРИСТАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ

1. Kakaje A., Al Zohbi R., Hosam Aldeen O. et al. (2021) Mental disorder and PTSD in Syria during wartime: a nationwide crisis. *BMC Psychiatry* 21: 2. doi.org/10.1186/s12888-020-03002-3.
2. Peace and Security. Bulletin of United Nations. New York: UN, 2020. 36 p.
3. Медико-психологічні наслідки дистресу війни в Україні: що ми очікуємо та що потрібно враховувати при наданні медичної допомоги? Чабан О. С., Хаустова О. О. Національний медичний університет імені О. О. Богомольця, Київ, Україна URL: <https://www.umj.com.ua/article/232297/mediko-psihologichni-naslidki-distresu-vijni-v-ukrayini-shho-mi-ochikuyemo-ta-shho-potribno-vrahovuvati-pri-nadanni-medichnoyi-dopomogi>
4. Охорона ментального здоров'я та медико-психологічна реабілітація військовослужбовців в умовах гібридної війни: теорія і практика: монографія / В.І. Цимбалюк, В.В. Стеблюк, О.В. Друзь та ін. Всеукраїнське спеціалізоване видавництво «Медицина», 2021. 256 с.
5. Проблеми політичної психології : зб. наук. праць / Асоціація політичних психологів України, Інститут соціальної та політичної психології НАПН України; редакційна колегія: Л. А. Найдьонова, Л. Г. Чорна, І. Г. Батраченко та ін. Київ: Талком, 2018. Вип. 7 (21). 192 с.